

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma MIPA 2015-2018

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen
toimintaprofiilit

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen toimintamuodot – miten koota yhteismitallista tietoa erilaisista järjestöistä?

Järjestötyöpaja I, 18.8.2015

Järjestöjen toiminta: tutkimuskysymykset

- Mitä toimintamuotoja ja millaisia toimintaprofiileja päihde- ja mielenterveysjärjestöillä on?
- Mitkä ovat järjestöjen toiminnan yhteiset päihde- ja mielenterveystyön rajapinnat?
  - taustalla tarve parantaa päihde- ja mielenterveysongelmien ehkäisyä, hoidon ja kuntoutuksen yhteyksiä
- Millaisia hyviä käytäntöjä ja onnistumisia järjestöjen toiminnassa on?

Tavoitteet

- Saada **vaikuttavaa tietoa** päihde- ja mielenterveystyötä tekevistä järjestöistä ja niiden toimintaprofiileista.
- Tarkentaa kuvaa järjestölähtöisestä päihde- ja mielenterveystyöstä, niiden yhteisistä rajapinnoista, toimintatavoista, hyvistä käytännöistä ja toiminnan tuloksista.
- Tehdä järjestöjen toimintaa ja merkitystä **näkyväksi**.
  - mitä kaikkea järjestöissä tehdään, keitä kaikkia ja miten toiminta koskettaa, mikä toiminnan yhteiskunnallinen merkitys on
- Kysely n. 600:lle päihde- ja/tai mielenterveystyötä tekeväille järjestöille.

Miten kerätä järjestökyselyllä yhteismitallista tietoa?

- Tarve tarkemmille ja yhtenäisemmille tunnusluvuille järjestöjen toiminnasta.
- Käsitteiden täsmentäminen on yhteismitallisen tiedonkeruun perusta (esim. asiakas/osallistuja/kävijä).
- Sanasto: kootaan ja tarvittaessa määritellään yhdessä kyselyssä käytettävät toimintaan ja järjestön tavoittamiin ihmisiin liittyvät käsitteet.
- Tavoitteena on yhteisen ymmärryksen luominen.
- Järjestöjen systemaattinen oman toiminnan seuranta luo perustaa myös tutkimukselle ja arvioinnille.
  - tavat seurata toimintaa vaihtelevat paljon, ei yhteisiä tutkimuskäsitteitä tai -käytäntöjä

Toimintamuotojen ja –keinojen alustavaa ryhmittelyä

- **Vaikuttamistyö**
  - viestintä, asioiden ajaminen, kampanjat, vapaaehtoistyö, verkkotyö, koulutus
- **Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen**
  - Harrastus- ja virkistystoiminta, tapahtumat, kohtaamispaikat, päivätoiminta, vertaistoiminta, vapaaehtoistyö, työllistymisen tukeminen
- **Ehkäisevä työ/edistämistyö**
  - Tiedottaminen, koulutus, verkkotyö, vapaaehtoistyö, tapahtumat
- **Vastikkeeton apu ja tuki**
  - Ohjaus, neuvonta, palveluohjaus, neuvontapuhelin, sopeutumisvalmennus, kriisityö, toipumisen ja kuntoutumisen tukeminen, korjaava työ, ryhmätoiminnot, tukiasuminen ja asumisen tuki, vertaisten tuki, vapaaehtoistyö, jäsenyhdistysten tukeminen, verkkotyö
- **Tutkimus- ja kehittämistoiminta**
  - Tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeet, koulutus
- **Palveluiden tuottaminen**
  - Kuntoutus, korjaavat palvelut, päiväkeskustoiminta, asumispalvelut, asumisen tukipalvelut, ensi- ja turvakotipalvelut, ammattilaisten kouluttaminen

MITÄ KAIKKEA SINUN JÄRJESTÖSI TEKEE?

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen ja säätiöiden toimintamuotoja

Kansalaisjärjestötoiminta

- Vaikuttamistyö
- Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Ehkäisevä työ/edistämistyö
- Tuki ja apu
- Yleishyödylliset palvelut:
  - asiantuntija-apu
  - Vapaaehtoistyö
  - Vertaistuki
- Jäsenyhdistysten tukeminen
- Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Palveluiden tuottaminen

- Järjestöjen markkinoille tuottamat palvelut
- Järjestölähtöisten yritysten tuottamat palvelut

Ei taloudellista toimintaa – voittoa tavoittelematon – voittoa tavoitteleva

(Mukaiillen Pihlaja 2010)

Esimerkki 1: Päiväkeskukset – kuihtuva työmuoto?

Päihdetapauskennan mukaan päiväkeskusten asiakasmäärät olivat laskussa, vaikka kokemus puhui toista: väkeä oli runsaasti.

Tehtiin oma tutkimus, jota varten sekä jäljitettiin kaikki toimijat (joista monet eivät olleet STAKESin tiedossa) että panostettiin vastausprosenttiin: luvut olivat aivan toiset kuin päihdetapauskennassa.

Esimerkki 2: Päiväkeskukset – vähän kävijöitä?

Päihdetapauskannan mukaan päiväkeskuksissa kävi paljon vähemmän väkeä kuin oman käsityksemme mukaan.

Selvitettiin “virallisen tiedon” ja kokemuksen eroa ja havaittiin sen olevan seurausta kysymyksen muotoilusta:

“päihde-ehtoisia asiointeja” oli paljon vähemmän kuin kaikkia asiointeja – THL siis laski eri asiaa kuin me.

Esimerkki 3: Vapaaehtoisten määrä ja merkitys?

Joissain päiväkeskuksissa näytti olevan erittäin paljon enemmän vapaaehtoisia kuin toisissa – mikä on vapaaehtoisten merkitys?

Havaittiin, että joissain paikoissa keskimääräinen vapaaehtoinen teki 3 ja toisissa 36 tuntia vapaaehtoistyötä viikossa – eli yhden paikan yksi vapaaehtoinen saattoi tehdä enemmän tunteja kuin toisen paikan kymmenen vapaaehtoista yhteensä.

Esimerkki 4: Todelliset toimintamuodot

Selvitimme järjestöjen toimintamuotoja. Keräsimme sote-palveluiden toimintamuotolistan ja pyysimme merkitsemään, mitä toimintoja heillä oli.

Vasta vähitellen selvisi, että sote-lista oli täysin riittämätön: toiminnasta ei saanut kuvaa, jos sitä katsoi palvelurakenteen ylätasolta. Etenkin erilaiset työllistämistoiminnot olivat valtavan tärkeitä, vaikka ne eivät olleet sote-hallinnon alaisia.